

Forfatter: Heiberg, P. A.

Titel: Udrag fra De Vonner og Vanner

Citation: Heiberg, P. A.: "Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter", i Heiberg, P. A.: *Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter*, udg. af Otto Borchsenius ; Fr. Winkel Horn , 1884, s. 495. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergpa01val-shoot-idm140167175959280/facsimile.pdf> (tilgået 03. maj 2024)

Anvendt udgave: Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter

Som jagt, man udspredede, at Landofficer-Standen havde fundet sig høilighen fornærmet ved denne Komædie. Jeg tog da Staffet for mig for at efterse, hvori min Brøde kunde bestaa, og min Dymorfomhed henvendtes Højt til Kaptejn von Aberwitz som den eneste Land-Officer i Staffet, hvilket han lums meget urettefægen udgiver sig for at høre til denne Stand, hverken han, for nedrige Strægers Skyld, er bleven udjaget. Efter moden Overvejelse fandt jeg, ligesom Hr. Professor Raskbøl, og jeg finder det sandeligen endnaa, at denne Karakter langt fra ikke kunde misgaae denne agtværdige Stand, men at det meget mere maatte være dem hjært at se, hvorledes den vindige Landstryger, der dog en og anden Gang har indføjet sig til Gresspæster i denne Stand, til Fornærmelse for forjente Mænd blandt Landets egne Ørn, var bleven demaskeret og fremfjilet i sin Nøgenhed. Jeg har ogsaa siden efter, til Bævis paa denne Sandhed, modtaget de mest smigrende Talsfiger af mere end én værdig Officer, der havde søt det sande og gode i min Hensigt. Jeg havde selv adskillige Gange set Officerer at more sig over en von Tycher, en Lera Strægen i Komædien Overværerne og flere, der, ligesom min Aberwitz, ikke ere, men lums nøgde sig for Officerer. Ja det, som endnu mere er, de havde endogaa uden Hentydning set en virkelig Officer, en Kæmderik von Schauffstein i Juliane von Rudorfs, fremskjuldes i den allersumpede Figur. Ingen Prins havde nogen Lunde fundet sig fornærmel ved, at en Svidsbud nøgde sig for Prins Casimir og spiller en meget gemein Rolle i Stephanies Komædie Den russjere. Jeg havde aldrig set nogen stor Mand træffe Hinder paa Højen ved disse Hofraad Heinrichs Ord i De tre Retter: „Saa gjerne som de here sejas vil gjøre ondt, saa gjerne vilde de ogsaa indgaa Skindet deraf“; ingen Hofmand at blegne ved de Ord af Grevinde Orsina i Emilia Calotti: „Det er forbandet med det Hofraf, saa mange Ord saa mange Uværdigheder“; ingen Kammerherre at rømme ved Marinellis afstøvede Karakter; ingen Højmand at træffe paa Bibecaandets*), naar Fru von Schmeering i De tre Retter

Dufærelse maatte forbydes, saa var det dem ikke nok at nøde denne Glæde i London, men hele Byen maatte vide deres Bedrifter; thi siger ikke la Fontaine:

... tout plaisir tranquille
N'est d'ordinaire un plaisir de marquis;
Plus il est su, plus il leur semble exquis,

der kan lade sigledes van Danst:

... en stille rolig Ønske;
er hæliden nogen Fryd for Kammerjunckeren;
jo mer den raabes ud, jo bedre smager den.

*) Ad modum: Smælehaandst,

siger: Tænker De, at De har Deres Vøjnanter for sig, som De, ser et Kæstid Mad, kan hagle igjennem saa meget, som De vil?

Herudi kunde altsaa min Brøde ikke ligge; den maatte søges paa et andet Sted; og nu faldt jeg da paa Høsten von Sommer's Kæstid i første Akt's anden Scene, hvor han siger: „den blaa Kjøle har en Portion Puffe, som ikke raaber anden har, thi hvoraf kan det vel komme sig, at den blaa Kjøle altid temmelig let faar Afgang i en bras Mand's Hus, uden at den just behøver Slaafskab og Familie-Forbindelser for at hjælpe sig derind?“ Her er vel ikke den røde Kjøle nævnet som en Modfatning imod den blaa; men — jeg nægter det ikke — jeg har tænkt mig den factedes ved at krioe denne Kæstid, som grunder sig paa en umodsigelig Sandhed, der vel kan være ubehagelig for den Mand, der hører til denne Stand, men paa ingen Maade fornærmel ham. Sagen er fornærmelig her at undersøge, om Sætningen indeholder Sandhed; og her afsjæder jeg enhver Mand af Rindestanden — Kriolens Tjener hender jeg lums af Raaret; og auker ikke at hende dem nærmere —, men naar dem, der have været eller tilsvarende Vigeørn, at siige, enten de hellere vil je den blaa eller den røde Kjøle i deres Nøje? Svaret vil ufejlsbarligen adfalde til Fordel for den første. Meningene heraf er ikke, at Forsjættelse-Randen Kulde ba i højer Grad hos den ene end hos den anden; langt fra! men en Spofficer kan inavere se sig i Stand til, paa en anfandig Maade at forjæge en Kone og Barn ved Landofficeren. Antallet paa de første er langt mindre end paa disse sidste, og jølgeligigen Proportionen af de slet tavfende og nedrige Personer i begge Stater — hvoraf der gives nogle i enhver Stand — afstnhure til Fordel for Sp-Staten. Vægheden til at blive Officer er større i hin end i denne Stand. Hos Sp-Officererne kræves umodsigelige og beviste Kundskaber, naar man derimod lums hæliden har spurgit derom hos den subalterne Land-Officer; og at Kundskaber forfine Sværdene, er umagtelig:

... didicissæ fideliter artes

Emollit mores, nec sinit esse ferus*).

Ingen kan blive Sp-Officer, med mindre; han see Værns-Ven har været opdraget til Standen; for at blive Land-Officer derimod, spyrge hæliden; hvad har du været? men; hvorledes ser du ud? Du har flere Gange, flere Vefornærmeligheder og altsaa bedre Værlighed til at

*) Det forstaar sig selv, at den mørkerøde Kjøle er en ganske fuldkommen Undtagelse herfra, og i hele Sommerligningen. Om der gjælder alt, hvad der er sagt om den blaa.

Didicissæ fideliter o. s. v., det grundig at have tilegnet sig Kundersne blødgjøre Sværdene og forbyde os at være vilde. — Den mørkerøde Kjøle bæres af Artilleriet.